

EL FUTUR DEL NOSTRE BOSC:

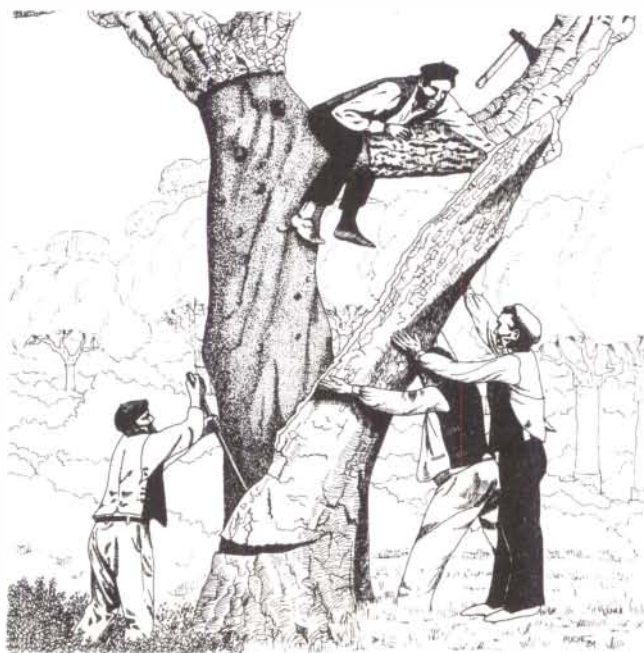
RECONVERTIR I INVESTIGAR

Com cada any, des de fa molts anys, la tardor és temps de lamentacions. Plànyer-se dels focs forestals i especular sobre els perversos mòbils i les fosques maquinacions dels qui n'han estat els causants immediats és una recurrent activitat autumnal dels nostres -pocs- ciutadans preocupats pel tema, activitat progressivament diluïda, a mesura que s'acosta l'hivern, en un mar d'altres inquietuds més imperioses. Per Nadal, en efecte, el fum s'ha esvaït, com la memòria, igualment evanescent. I aquest any, suposem, tornarà a passar el mateix. O potser no.

Aquest any potser no tornarà a passar el mateix -voldríem creure-ho-, perquè tota mesura tolerable ha estat netament ultrapassada. Entorn de 70.000 ha de vegetació espontània (boscos, brolles i bosquines diverses) han esdevingut a Catalunya fum i cendra, holocaust exagerat, aclaparadora prova irrefutable que no fem les coses com caldria. Aquesta tardor no hauria d'ésser com les altres car, altrament, voldrà dir que hem emprès el camí de la liquidació definitiva del nostre patrimoni i que, a més, no hem mirat d'evitar-ho.

El nostre espai forestal necessita una reconversió. El foc, escandalós com la sang, no és en realitat la malaltia, sinó el símptoma que la posa en evidència. No és la febre, sinó la infecció, allò que cal combatre. És per això que cal no caure en la falsa teràpia de l'antipirètic, tan teatral com contraproduent. Pensar només en més bombers, parlar només de replantar més, és disposar més gibrelles per recollir l'aigua de les goteres, sense fer obres al teulat. Per això pensem que, sobretot, cal anar cap a la reconversió forestal.

Els usos del nostre territori mediterrani han canviat de mig segle ençà. El despoïament rural ha deixat a l'abandó, no uns boscos verges, sinó un espai forestal secularment intervingut i, per això mateix, dependent en certa mesura de la tutela humana. De les boscúries primigènies, no en guardem ni el record, esdevingudes alzinars estassats per carboners i llenyataires, suredes escorxades o pinedes fusteres, sovint forests de nou encuny, dominadors novells de deixies agrícoles recents. Aquests boscos humanitzats necessiten que l'home se n'ocupi traient-ne els excedents de producció (llenya, etc.), o bé que se'ls deixi evolucionar devers formacions ecològicament més madures i estables, tanmateix, però, menys productives. Cap d'aquestes dues coses no s'esdevé actualment, i és per això que cal pensar en la reconversió.

La política forestal seguida fins ara és marginal. És marginal en la intensitat perquè ha representat un percentatge ínfim de les inversions i dels beneficis públics i privats del conjunt del país. És marginal en l'espai perquè ha actuat quasi només sobre els boscos que ja hi havia, instaurats precisament sobre els terrenys més ingrats, aquells que no van merèixer, segles enrera, artigades i bonificacions agrícoles (tant és així que, a Catalunya, bosc i muntanya són termes correlatius, com plana i conreu). I és marginal en l'esperit perquè no ha integrat mai principis de bon govern global del territori, sinó només decisions més o menys felices d'explotació conjuntural de petites àrees concretes. I d'això, no en culpàrem els propietaris forestals, car hom no pot exigir-los, justament a ells, que vegin allò que no han vist els qui tenen per missió veure, és a dir, els qui exerceixen el poder de governar (no solament de manar).

Els nostres boscos cremen com mai perquè són comunitats intervingudes que tenen exaltat el pirofitisme natural de la vegetació mediterrània, perquè han deixat d'ésser assistits "in situ" i en tot moment per l'home del terror, perquè s'han vist envaïts per una allau de freqüentadors desinformats, i perquè han rebut un tractament silvícola inadequat a aquests nous usos. Són com un habitatge transformat en oficina sense fer-hi obres. El solar que és el nostre territori ha d'ésser reconvertit en l'espai perquè n'han canviat els usos en el temps.

Reconvertit tenint en compte, certament, la demanda (espai de lleure, requesta fustera, preservació ètica i estètica, etc.), però també les possibilitats (clima mediterrani, relleu abrupte) i els condicionaments socials (distribució de la propietat, disponibilitat financeres). Això no és fàcil, com mai no ho és governar bé. Cal integrar paràmetres diversos, pactar amb els usuaris, respectar drets o contrariar voluntats segons escaigui, fer un gran esforç d'imaginació. Que la major part dels boscos catalans actuals (83 %) siguin privats no és un obstacle insalvable: també ho és la indústria o el comerç, i bé hi ha directrius d'interès comunitari. Altrament, hom n'obté tan poca cosa, en termes de rendiment econòmic directe, que aviat se satisfarien les exigències particulars. No és només un problema de competències, sinó sobretot de competència. És un problema de capacitat de transformació positiva de la realitat.

I cal, també, investigar. Amb 400-600 mm de pluja anual no es poden fer miracles productius, però aquestes migradeses són també vàlides per a l'agricultura i bé tenim regadius o secans genèticament millorats. Dels boscos de la Catalunya eixuta poden sortir productes que facin menys onerosos el seu necessari manteniment per raons cívi-ques i ecològiques. Als ermits i a les deixies poden fer-se plantacions fusteres -no tota la fusta ha de sortir del bosc-, amb varietats sofisticades o amb els exotismes que calguin (no pas més exòtics que les integradíssimes patateres americanes o els tarongerars orientals). Als boscos de la Catalunya humida poden obtenir-se millores productives i d'estabilitat ecològica per perfeccionament fitotècnic i per selecció genètica. Investigar per reconvertir seria una bella manera de contribuir al procés que defensem.

El repte és clar. I el termini també. O ens hem reconvertit en acabar el segle, o no tindrem ocasió de replantejar-nos-ho.

Ramon Folch i Guillèn

Membre del Comitè Espanyol del Programa L'Home i la Biosfera (MAB)